

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 7. marta 2014. god
br. ref.:RK 571/14

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI134/12

Podnosilac

G.T.P.P. „CLIRIMI“

**Ocena ustavnosti presude Rev.E. br. 5/2010 Vrhovnog suda Kosova,
od 8. novembra 2012. god.**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Enver Hasani, predsednik
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Kadri Kryeziu, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnelo preduzeće G.T.P.P. „CLIRIMI“, (u daljem tekstu: podnosilac), zastupljeno od strane g. Sahit Bibaj, advokat u Prištini.

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava presudu Rev. E. br. 5/2010 Vrhovnog Suda, od 8. novembra 2012. god.

Predmetna stvar

3. Podnosilac zahteva traži ocenu ustavnosti osporene odluke, koja je navodno povredila pravo na pravično i nepristrasno suđenje prema članu 31. Ustava.

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na članovima 113.7 i 21.4 Ustava, članu 20. Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 29 Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

5. Dana 28. decembra 2012. god., podnosilac je podneo zahtev Sudu.
6. Dana 10. januara 2013. god., predsednik je imenovao sudiju Almiro Rodrigues kao sudiju izvestioca i veće za razmatranje u sastavu od sudija Snezhana Botusharova (predsedavajući), Enver Hasani i Kadri Kryeziu.

Pregled činjenica

7. Dana 04. oktobra 2005. god., podnosilac zahteva je predstavio niz računa opštini Glogovac za obavljanje određenih dodatnih radova na putu. Međutim, opština je odbila da plati ove račune, obzirom da među strankama nije postojao pismeni ugovor. Nakon toga, podnosilac zahteva se žalio načelniku opštine.
8. Dana 20. decembra 2005. god., načelnik Skupštine opštine Glogovac odobrio je isplatu samo jednog od prikazanih računa i naložio opštinskoj direkciji finansija da izvrši rešenje.
9. Dana 15. januara 2006. god, podnosilac zahteva je tražio pred Okružnim sudom u Prištini isplatu neplaćenih računa od strane opštine Glogovac.
10. Dana 16. februara 2006. god., Okružni sud je (rešenje E. br. 30/2006) usvojio izvršenje tužbe podnosioca zahteva. U međuvremenu, opština je uložila žalbu na navedeno rešenje pred istim Okružnim sudom.
11. Dana 25. jula 2006. god. Okružni sud je održao ročište i odlučio da imenuje dva veštaka za ovaj slučaj radi pripremanja veštačenja. Prema svemu sudeći, nalazi veštaka su podržali zahtev podnosioca.
12. Dana 17. jula 2007. god., Okružni sud je održao dodatno ročište i istog dana poništio (presuda br. II C. br. 49/2006) svoje prethodno rešenje (E. br. 30/2006) i odbio tužbu podnosioca zahteva kao neosnovanu, jer je bilo

obavezno da takvi ugovori za izgradnju budu u pismenoj formi, a ne u formi usmenog dogovora sa načelnikom Skupštine Opštine Glogovac, kako je to uradio podnosilac zahteva.

13. Dana 2. novembra 2007. god., podnosilac zahteva je uložio žalbu na presudu br. II. C. br. 49/2006 Vrhovnom sudu, tvrdeći bitnu povredu odredaba parničnog postupka, nepotpuno i pogrešno utvrđivanje činjeničnog stanja i pogrešnu primenu materijalnog prava. Podnosilac zahteva je dalje tvrdio da su dodatni radovi bili odobreni od strane Opštinskog odbora za politiku i financije 11. decembra 2003. god., i da, u skladu sa članom 73. Zakona o obligacionim odnosima, kada ugovor nije u pismenoj formi, ali je izvršen u celini ili u pretežnom delu, ugovor se smatra pravosnažnim.
14. Dana 23. juna 2010. god., Vrhovni sud (presuda A. e. br. 135/2007) je odbio žalbu kao neosnovanu i potvrdio osporenu presudu, obrazlažući da je Okružni sud pravilno utvrdio činjenično stanje i primenio materijalno pravo kada je odlučio da je tužba podnosioca zahteva neosnovana. Sud je naveo i to da, u skladu sa članom 633. Zakona o obligacionim odnosima, ugovori o izgradnji moraju biti uspostavljeni u pisanoj formi i da za svako odstupanje od projekta građenja, odnosno ugovorenih radova, izvođač mora imati pismenu saglasnost naručioca. On ne može zahtevati povećanje ugovorene cene za radove koje je izvršio bez takve saglasnosti.
15. Dana 8. jula 2010. god., podnosilac zahteva je podneo reviziju Vrhovnom sudu, tražeći da poništi osporene presude i da odobri njegovu tužbu, tvrdeći da Vrhovni Sud nije pravilno opravdao odbijanje ovih zahteva.
16. Dana 8. novembra 2012. god., Vrhovni Sud (presuda Rev. E. br. 5/2010) je odbio reviziju podnosioca zahteva kao neosnovanu i potvrdio presudu Okružnog Suda od 17. jula 2007. god., tvrdeći da je Okružni sud odbio tužbu podnosioca zahteva, pošto poslednji nije bio ovlašćen da izmeni projekat bez pismene saglasnosti za dodatni rad od strane poslodavca/investitora i da, stoga, obaveza stranke da plati podnosiocu zahteva osporeni iznos nije održiva. Sud je dalje naveo da osporena presuda ne sadrži nikakve povrede Zakona o obligacionim odnosima.

Navodi podnosioca

17. Podnosilac zahteva tvrdi da su, suprotno članu 24 [Jednakost pred Zakonom] i 31 [Pravo na Pravično i Nepristrasno Suđenje] Ustava, njegova prava na pravično i nepristrasno suđenje povređena, obzirom da stranke u ovom postupku nisu bile jednako tretirane i da sudovi nisu razmotrili dokaze i činjenice koje je izneo podnosilac zahteva. Podnosilac zahteva dalje tvrdi da Okružni sud, kao i Vrhovni sud, nisu pružili ubedljive razloge za odbijanje ovog slučaja i pogrešno primenili materijalno pravo.
18. Podnosilac zahteva takođe tvrdi da postoji povreda člana 6 EKLJP i člana 10 Univerzalne deklaracije.

Prihvatljivost zahteva

19. Sud primećuje da podnosilac zahteva, u svojoj reviziji podnetoj Vrhovnom sudu, tvrdi da su prvostepeni, a i drugostepeni sudovi, pogrešno primenili materijalno pravo i detaljno opisuje kako bi sudovi trebali pravilno primeniti odgovarajuće članove Zakona o obligacionim odnosima i Zakona o javnim nabavkama.

20. U tom smislu, Sud se poziva na član 113.7 Ustava, koji propisuje:

„Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

21. Isti princip je propisan u članu 47.2 Zakona.

22. Sud se poziva i na član 21.4 Ustava, koji propisuje:

„Ustavom utvrđena prava i osnovne slobode važe i za pravna lica, onoliko koliko su izvodljiva”.

Shodno tome, preduzeće G.T.P.P. „CLIRIMI“ ima pravo da podnese ustavnu žalbu ovom Sudu, pozivajući se na povredu ustavnih prava i sloboda, na isti način, mada „u najvećoj mogućoj meri“, kao i pojedinci. To znači da je podnosilac zahteva takođe obavezan da iscrpi sva pravna sredstva, kao što i pojedinci moraju da postupaju onako kako je propisano članom 113.7 Ustava i članom 47.2 Zakona.

23. Sud dalje naglašava da pravilo iscrpljenosti, ne samo da zahteva od podnosioca, da pre podnošenja zahteva Sudu, iscrpi sva pravna sredstva na raspolaganju prema kosovskom zakonu, uključujući i sudove najvišeg stepena, već i da pokrene navodne povrede osnovnih prava u postupcima pred ovim instancama.

24. Obrazloženje za pravilo iscrpljenosti, kako tumači Evropski sud za ljudska prava (vidi član 53. Ustava), je da priušti nadležnim organima, uključujući sudove, mogućnost da spreče ili isprave povredu Ustava navodno počinjenu protiv njih pre nego što te tvrdnje budu podnete ovom Ustavnom sudu (vidi, *mutatis mutandis*, ESLJP, Salmoni protiv Francuske, br 25803/94, presuda od 28. jula 1999. god.).

25. Shodno tome, nadležni organi, uključujući relevantne sudove, su isključeni da odgovaraju pred Ustavnim sudom za svoje postupke, pre nego što su imali priliku da isprave pitanja kroz svoje postupke. Pravilo se zasniva na pretpostavci da pravni poredak Kosova obezbeđuje delotvorno pravno sredstvo protiv navodne povrede/povreda ustavnih prava. Na ovaj način, to je važan aspekt načela da je zaštitni mehanizam Ustavnog suda, utvrđen Ustavom, subsidijaran u odnosu na sudske sisteme koji štite ljudska prava.

26. Dakle, žalba koju je podnosilac zahteva uložio ovom Sudu, trebala je prvo biti uložena – bar u suštini – odgovarajućem organu/organima, uključujući nadležne sudove, i u skladu sa proceduralnim uslovima, poštujući rokove koji su propisani kosovskim zakonom (vidi, *mutatis mutandis*, Handyside protiv

Ujedinjenog Kraljevstva, ESLJP presuda od 7. Decembra 1976. god., Serija A br. 24, p. 22, stav 48 and Cardot protiv Francuske, ESLJP presuda od 19. marta 1991. god., Serija A br. 200, p. 18, stav 34, kao i slučaj br. KI 41/09, AAB-RIINVEST Univerzitet D.O.O., Priština protiv Vlade Republike Kosovo, rešenje Ustavnog suda od 27. januara 2010. god.).

27. U skladu sa gore navedenom sudskom praksom ESLJP, koju Sud treba dosledno da primeni tokom tumačenja ljudskih prava i sloboda garantovanih Ustavom, kao što je prosipano članom 53 [Tumačenje Odredbi Ljudskih Prava] Ustava, nije neophodno za podnosioca zahteva da navede tačne članove Ustava ili primenjive međunarodne instrumente u sudskim postupcima pred nadležnim organima, uključujući sudove. Dokle god je povreda osnovnih prava, koju podnosilac zahteva pokreće pred ovim Sudom, pokrenuta implicitno ili u suštini u odgovarajućim sudskim postupcima, pravilo iscrpljenosti je zadovoljeno (vidi, *mutatis mutandis*, ESLJP, Azianas protiv Kipra, br 56679/00, presuda od 28. aprila 2004. god.).
28. S tim u vezi, Sud podseća da podnosioci zahteva samo moraju da iscrpe sredstva koja su dostupna i efikasna (vidi, *mutatis mutandis*, ECHR, Cinar protiv Turske, br 28602/95., presuda od 13. novembra 2003. god.).
29. Međutim, što se tiče žalbi pokrenutih pred Ustavnim sudom, mora se zaključiti da podnosilac zahteva nije podneo nikakav dokaz, koji pokazuje da se on, u postupku pred Okružnim i Vrhovnim sudom u poslednjoj instanci, pozvao na povredu člana 21.4 i 31 Ustava, kao i člana 6 EKLJP i člana 10 Univerzalne deklaracije, ni implicitno, a ni u suštini.
30. Sud, stoga, smatra da, suprotno sa uslovima člana 113.7 Ustava i člana 47.7 Zakona, podnosilac zahteva nije iscrpeo sva pravna sredstva propisana zakonom.
31. Iz toga proizilazi da je zahtev neprihvatljiv.

IZ OVIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.7 Ustava, članom 47.2 Zakona i pravilima 36 (1) c) i 56 (2) Poslovnika, na sednici održanoj 13. maja 2013. god.,

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev kao neprihvatljiv;
- II. DA DOSTAVI odluku stranama;
- III. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu u skladu sa članom 20. 4 Zakona; i
- IV. DA PROGLASI da odluka stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Almiro Rodrigues

Predsednik Ustavnog suda

Prof. dr Enver Hasani